

YTTRANDE

2017-02-24

Finansdepartementet
103 33 Stockholm
och via e-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

Dnr Fi2016/04014/K

Remissvar angående Valfärdsutredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Inledning

Föreningen JAG, Jämlikhet, Assistans, Gemenskap, är en ideell riksförening som bildades 1992. Medlemmarna har alla flera stora funktionsnedsättningar, varav en avser den intellektuella förmågan. Till övervägande del är medlemmarna berättigade till personlig assistans. Drygt 450 av medlemmarna har valt att anlita JAGs eget brukarkooperativ som anordnare för sin personliga assistans.

Ett av Föreningen JAGs ändamål är att arbeta för att medlemmarna ska få rätt till bästa möjliga personliga assistans i livets alla situationer, med respekt för människovärde och integritet.. Föreningen JAGs brukarkooperativ, Brukarkooperativet JAG, är en ideell förening där medlemmarna gått samman för att själva styra över anordnandet av sin personliga assistans. Brukarkooperativet JAG ägs och styrs till 100 % av sina medlemmar, som alla har personlig assistans, och assistansverksamheten drivs helt utan vinstsyfte, med självbestämmande och kvalitet som ledstjärnor för verksamheten. Brukarkooperativet JAGs assistansverksamhet drivs i ett helägt serviceaktiebolag.

Brukarkooperativet JAG är en av de största ideella aktörerna inom välfärdsområdet med en omsättning på runt en miljard kr. 2015 hade Brukarkooperativet JAGs assistansverksamhet en rörelsemarginal på 1 % och vinsten återfördes i sin helhet till assistansverksamheten. Det förslag som utredningen lagt fram om begränsning av rörelseresultat innebär att Brukarkooperativet JAG skulle tvingas göra minusresultat för att inte riskera att bli av med tillståndet att bedriva verksamhet/motta offentliga medel.

Föreningen JAGs synpunkter

Föreningen JAG har principiellt ingenting emot en reglering av vinster och vinstuttag i välfärden men vi anser att det måste göras på annat sätt än vad som föreslås. Som vi skriver ovan så skulle förslaget innebära att JAGs assistansverksamhet tvingas göra minusresultat, vilket vi naturligtvis

ser som en fullständigt orimlig konsekvens av att begränsa rörelseresultatet på det sätt som utredningen föreslår. En sådan reglering skulle hindra Brukarkooperativet, och många andra idéburna aktörer från att fortsätta driva verksamhet med personlig assistans. Föreningen JAG uppfattar det som att Brukarkooperativet JAG är en sådan ideell verksamhet som man vill se inom välfärden men trots detta skulle förslaget innebära slutet för JAGs assistansverksamhet.

Sammanfattning av Föreningen JAGs yttrande

- Föreningen JAG ställer sig positiv till att reglera vinster och vinstuttag i välfärden
- Föreningen JAG anser inte att de förslag som utredningen lägger fram om vinstbegränsning och vinstuttag/värdeöverföringar kan genomföras. Förslagen gör det omöjligt för seriösa aktörer inom välfärden att bedriva verksamhet ansvarsfullt och långsiktigt.
- Föreningen JAG anser att förslaget om dubbel tillståndsplikt för assistansanordnare skapar mycket onödig administration och onödiga kostnader. Ett bättre alternativ vore att utöka den tillståndsplikt som redan finns enligt LSS.
- Föreningen JAG efterlyser fler konkreta förslag för att underlätta för ideella och idéburna aktörer inom välfärden.
- Föreningen JAG finner utredningens konsekvensanalyser mycket bristfälliga med tanke på vilken enorm inverkan förslagen får för aktörer inom välfärdssektorn och därmed också för samtliga användare av välfärdstjänster.

I det följande kommer Föreningen JAG att lämna synpunkter på utredningens förslag i den ordning de är redovisade i Utredningens del B och C Svaret lämnas utifrån de ändringar som föreslås i LSS och SFB.

Kapitel 10 Tillstånd för att få motta offentliga medel

10.4 Krav på tillstånd för att motta offentliga medel

Föreningen JAG avstyrker förslaget

För att bedriva assistansverksamhet enligt LSS krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg. Föreningen JAG anser att det är en onödig administration att verksamheter som bedriver redan tillståndspliktig verksamhet ska ansöka om ytterligare ett tillstånd. Ett förfarande med två separata tillstånd för samma verksamhet innebär en kraftigt ökad administration och därmed ökade kostnader. Verksamheterna kommer att behöva täcka dessa kostnader med den ersättning som är avsedd för kärnverksamheten, vilket står i strid med syftet att offentliga medel ska gå till det de är avsedda för.

Föreningen JAG anser att det vore en bättre lösning att utöka kraven i redan befintliga tillstånd om det är nödvändigt.

Juridiska personer med tillstånd får inte bedriva annan verksamhet

Föreningen JAG avstyrker förslaget

Föreningen JAG ifrågasätter om det är rimligt att begränsa en juridisk persons verksamhet på så sätt som utredaren vill göra med detta förslag. Syftet med förslaget tycks endast vara att underlätta kontroll och uppföljning av verksamheten. Föreningen JAG anser inte att den begränsning detta innebär i en juridisk persons möjlighet att driva verksamhet står i proportion till det utredaren syftar att uppnå med förslaget. Den föreslagna ändringen skulle kräva stora omorganisationer och vara alldeles för betungande för verksamheterna. Det saknas dessutom tillfredsställande resonemang och analys avseende övergångsbestämmelser och konsekvenser av förslaget.

Föreningen JAG anser att det vore en bättre lösning att ställa krav på att den tillståndspliktiga verksamheten ska kunna särskiljas i de delar det är nödvändigt för att kunna bedriva tillsyn o.s.v.

Verksamhet får inte överlåtas till andra juridiska personer utan tillstånd

Föreningen JAG avstyrker förslaget

Här saknas närmare reglering av vad utredaren menar med att ”överlämna verksamhet”. Det tydliggörs att köp av städtjänster kan göras från annan men vad gäller för exempelvis köp av utbildning? Inom personlig assistans är det mycket vanligt att delar av assistenternas utbildning köps från fristående utbildningsföretag, som då av naturliga skäl inte har tillstånd. Även handledning köps ofta från externa aktörer. Här krävs ett förtydligande av vad som avses med förslaget.

10.5 Aktörernas rörelseresultat ska begränsas

Föreningen JAG avstyrker samtliga förslag om begränsning av tillåtet rörelseresultat

Föreningen JAG instämmer i att det kan finnas behov av att begränsa möjligheten att använda medel avsedda för välfärdstjänster till annat än kärnverksamheten. Vi håller med om att den ersättning som betalas ut för att bekosta personlig assistans, äldreomsorg, skola m.m. ska användas till just detta, på ett sätt som ger bästa möjliga kvalitet för användarna. *Föreningen JAG avstyrker dock utredningens samtliga förslag om begränsning av rörelseresultat* eftersom förslagen slår orimligt hårt mot verksamheter som vårt assistanskooperativ, och därmed även mot assistansanvändarna. Om förslagen blir verklighet innebär det att vår verksamhet inte kan generera något överskott, som kan återinvesteras i verksamheten, vilket rycker undan alla möjligheter att bedriva verksamheten ansvarsfullt och långsiktigt. Det kommer inte att finnas några som helst möjligheter att bygga upp en buffert för oförutsedda kostnader i verksamheten eller för att finansiera framtida investeringar för att höja kvaliteten i verksamheten.

För att illustrera de svårigheter vi ser med förslaget vill vi lyfta fram följande exempel på oförutsedda kostnader som krävt en ekonomisk långsiktighet och stabilitet i verksamheten. För assistansanordnare har det de senaste åren skett stora förändringar i regelverket, som krävt stora omställningar i verksamheterna. Dessa omställningar hade inte varit möjliga om det inte funnits kapital. Det handlar främst om att Försäkringskassan ställde om från förskottsutbetalning till efterskottsbetalning av assistansersättningen. Detta innebar att assistansanordnare blev tvingade att ha full finansiering för två månaders utbetalning av löner och andra löpande kostnader i verksamheten vid omställningen. För större assistansanordnare handlade det om betydande belopp. Många verksamheter hade inte klarat av en liknande förändring om de inte haft möjlighet

att i förväg bygga upp en buffert. En annan stor omställning är att Försäkringskassan beslutat att all tidsredovisning av personlig assistans (som görs elektroniskt) ska signeras med bank-ID. Detta beslut fattades och genomfördes under relativt kort tid och innebär för många assistansanordnare en stor investering i nya IT-system/utveckling av befintliga system. Sådana kostnader kräver också att det finns en buffert att ta av. De stora problem som Försäkringskassan har haft med sina IT-system leder också till att många får vänta i flera månader på sina utbetalningar av assistansersättning, vilket också innebär en katastrof för assistansberättigade om inte anordnaren kan ligga ute med lönekostnader o.s.v. under sådana perioder.

Vid förändringar som dessa tas ingen hänsyn från myndigheterna till hur de aktörer som drabbas ska kunna genomföra förändringarna.

Assistansanordnares största kostnad är löner, enligt Försäkringskassan ska ca 87 % av assistansersättningen gå till lönekostnader. En ansvarsfull arbetsgivare måste ha möjlighet att betala löner till sina anställda även om exempelvis betalning från Försäkringskassan skulle utebli eller bli försenad. Med tanke på hur höga lönekostnaderna är i assistansverksamheter kräver detta en viss likviditet, vilket inte kommer att vara möjligt med de nya förslagen.

Utredaren har inte gjort någon ordentlig konsekvensanalys av vad det kommer att innebära för verksamheterna med en begränsning av rörelseresultatet men det är uppenbart att det innebär stor osäkerhet för både verksamheterna och brukare. Vi tolkar utredaren som att han med sina förslag vill undvika situationer där välfärdsverksamheter går i konkurs eller tvingas lägga ner, eftersom detta drabbar brukare hårt. Med förslaget om begränsning av rörelseresultat uppnår han precis det motsatta. Välfärdsverksamheter, framförallt de små och de ideella/idéburna, som inte ingår i stora koncerner, kommer att vara extremt dåligt rustade för att klara kostsamma förändringar och tillfälliga nedgångar i verksamheten. I en marknad där det dessutom oftast är politiska beslut som styr förändringar i verksamheterna så blir det ännu mer orimligt att verksamheterna inte ska kunna skapa ekonomiska förutsättningar för att klara av förändringar.

En annan aspekt är att verksamheter kommer att behöva ”bränna pengar” mot slutet av räkenskapsåret för att inte göra en otillåten vinst. Det kommer tvinga verksamheterna att göra ogenomtänkta och säkert även onödiga investeringar, när pengarna mycket hellre hade kunnat balanseras i ny räkning för att återinvesteras i verksamheten och stärka kvaliteten på lång sikt.

Det finns också en del motsättningar i de olika delarna av utredningens förslag vad gäller vinsbegränsningar. Det föreslås ett förbud mot att skapa överskott i verksamheten. Samtidigt införs ett krav på att en juridisk person ska ha ekonomiska förutsättningar för att driva verksamheten (23 a § LSS). I författningskommentaren till 23 a § LSS står att läsa att det i kravet på ekonomiska förutsättningar ligger att verksamheten bedrivs på ett sätt som innebär att det finns *ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar*. Och om verksamheten visar ett underskott är det endast godtagbart *om det finns fonderade eller andra medel tillgängliga för att hantera underskottet*. Förslaget om begränsning i rörelseresultatet omöjliggör alltså i många fall för verksamheter att leva upp till kravet på ekonomiska förutsättningar. Motsättningarna i dessa båda förslag är häpnadsväckande.

10.6 Otillåtna värdeöverföringar

Föreningen JAG avstyrker förslaget.

Vi ifrågasätter inte syftet med förslaget men däremot kan vi inte se hur det kommer att vara möjligt att tillämpa i praktiken. Hur ska bedömningar av vad som är marknadsmässiga löner, hyror etc göras och vem ska ha bevisbördan? Det är dessutom orimligt att myndigheter ska granska verksamheterna på den detaljnivå som krävs för att exempelvis avgöra om en viss tjänst är köpt till ett pris över marknadsvärde. Vi har även svårt att se att tillsynsmyndigheterna i praktiken skulle kunna utöva tillsyn över otillåtna värdeöverföringar och anser att det skulle vara mycket mer ändamålsenligt att lägga resurser hos myndigheterna på att tillsyna kvaliteten i verksamheterna.

10.12 Avgifter

Föreningen JAG avstyrker förslaget.

Se resonemang om välfärdsverksamheters ökade kostnader med anledning av nya tillståndskrav (10.4). Föreningen JAG anser att förslaget försvårar för nya verksamheter att starta tillståndspliktig verksamhet, och framförallt är det de små och ideella verksamheterna som drabbas.

Ägar- och ledningsprövning av offentliga och privata aktörer

13.6 Återkallande av tillstånd ska kunna ske utan särskilt föreläggande

Föreningen JAG avstyrker förslaget.

Föreningen JAG anser att det är orimligt att verksamheter ska kunna bli av med tillståndet utan att först ha fått en chans att välja annan företrädare eller rätta upp ekonomin. Att återkalla ett tillstånd utan att först ge möjlighet för organisationen att efterleva de bestämmelser som finns får stora konsekvenser för såväl verksamheten som brukarna. Det är dessutom inte alltid möjligt för ett bolag eller en förening att förutse om en ny företrädare kommer att godkännas av tillsynsmyndigheten eller inte och om en person som man trott skulle bli godkänd inte blir det så måste verksamheten få en chans att välja en annan person.

Vi saknar också ett vidare resonemang om konsekvenserna för brukare vid hastigt indragna tillstånd.

Det är också en fråga om rättssäkerhet, att den enskilda verksamheten ska få möjlighet att komplettera med ny information eller vidta nödvändiga åtgärder.

13.5 Prövning av långsiktigheten

Föreningen JAG avstyrker förslaget.

Föreningen JAG instämmer i att det är viktigt att verksamheter som agerar inom välfärdsområdet har rätt ekonomiska förutsättningar men anser att det kommer att vara omöjligt för verksamheter att leva upp till det föreslagna kravet eftersom begränsningen i tillåtet rörelseresultat gör det omöjligt att skapa sådana ekonomiska förutsättningar som avses. Se resonemang under förslag om begränsning av rörelseresultat (10.5).

Ideella och idéburna aktörer inom välfärden

Utredningen har i uppdrag att utreda hur aktörer utan vinstintresse ska kunna få en mer framskjutande roll i välfärden. De förslag som lagts fram hittills tycks inte ha haft detta som syfte. Föreningen JAG vill uttrycka en besvikelse över detta. Vår förhoppning är nu att åtminstone utredningens slutbetänkande kommer att innehålla förslag som inte försvårar utan istället stärker våra möjligheter att bidra till välfärdens förverkligande för olika målgrupper.

Föreningen JAG

Magnus Andén, ordförande
genom god man Cecilia Blanck

